

Objectiu: Catalunya

La llei i el llibre català

M'ha sorprès poderosament una coincidència relacionada amb un aspecte legal, secundari potser, del món llibresc. En només un dia de diferència dos editors catalans, en comentar aspectes relacionats a la propera edició d'un parell d'obres que els hi vaig passar per a publicar, em comentaren el mateix aspecte d'una llei que tot el conglomerat de sectors que treballen en l'edició catalana ha valorat positivament per la indubtable utilitat que comporta a ajudar un dels puntals de la cultura: els editors, de noble i lloada trajectòria des dels anys de la resistència al franquisme fins al greu moment actual amb una crisi econòmica i una competència ferotge malgrat l'extensió de l'ensenyament de la llengua catalana.

Els dos amics editors em digueren, per separat, el mateix. La llei de suport al llibre català que possibilita la compra de tres-cents exemplars de cada títol que apareix en la nostra llengua té uns quants requisits. L'aspecte que els neguiteja, i encara, penso, els deu fer patir és un simple tràmit burocràtic. La normativa diu textualment que només els llibres que tinguin més de cinquanta pàgines podran participar del «suport genèric», d'aquests exemplars que el Departament de Cultura de la Generalitat adquireix, a preu de distribuïdor, i facilita a les biblioteques de la seva jurisdicció. Fins ací sembla tot correcte però el límit numèric, les 50 pàgines en qüestió, fixa uns problemes de difícil solució per l'escrupulós funcionari que aplica rigorosament la llei i respon negativament a l'editor que sol·licita l'ajut.

Anem pel començament. Què és un llibre? El «Fabra» ens diu: «reunió de fulls escrits o impresos posats en l'ordre en què han d'ésser llegits, especialment reproducció impresa d'una obra en fulls de paper reunits per plec formant un tot». Les 50 pàgines arrenquen de lluny. El Reial Decret sobre llibertat d'impremta del 7 de març de 1867 diu que entén per llibre tot imprès que, en

un volum, superi les 200 pàgines mentre l'opuscle en té entre 25 i 199. La llei d'impremta del 26 de juliol de 1883 defineix igualment el llibre però ja matitza més, l'opuscle és entre 8 i menys de 200 pàgines. L'arbitrarietat de la llei, i no seguim per no ocupar tot l'espai amb cites legals, és prou eloqüent. Avui 25 i demà 8, demà passat seran 4 i és clar que els precedents són només indicatius d'una concepció gens definida amb precisió.

Com s'explica popularment, «feta la llei, feta la trampa». Durant el segle XIX els escriptors i editors que volien lliurar-se de la censura donat que el règim jurídic era diferent pels opuscles o pels llibres ho tenien molt clar si es tractava d'escapolir-se del rigor limitatiu. Si s'aplicava censura als llibres i aquests ho eren els de més de 200 pàgines s'escrivía el que es volia fins arribar al límit i a l'inrevés, escriptors i polítics vinga publicar en un cos, marges i espais petits perquè la llei no s'ajustés. Feta la disgressió tornem als nostres amics editors. Un em deia: He publicat un «llibre» que no arriba a les 50 pàgines, efectivament però cal pensar que el seu format és relativament gros, com «Serra d'Or» per entendre'ns, si ho publico petit, com «Tele-Programa» en faria tres de «llibres». L'editor, pulcre i especialitzat en facsímils, en recuperació d'obres de gran importància en la nostra cultura havia fet una prova, incorporar al mercat català un llibre estranger per tal que amb l'esquer del tema fos introductor de nous lectors. L'entrevista funcional fou fulminant: no arriba al límit i per tant exclós. Ara, l'amic editor s'ho pensarà tres o 50 vegades, abans de tornar-hi.

El segon amic editor havia fet també una bona prova. Una col·lecció de biografies populars per tal que les noves generacions de catalans coneguessin tots aquells grans catalans. L'articulat legal es torna a abatre implacable. I l'e-

ditor mig dolgut mig ofès insinuà si l'edició de novel·les pornogràfiques, per exemple, sempre que fossin amb més de 50 pàgines, serien subvencionades. La llei ho permet, és clar. La subvenció no es faria trigar.

Sovint el Parlament aprova o discuteix lleis sense la presència dels afectats, els implicats i també sense l'assessorament de qui pot, per coneixements i/experiència, facilitar la manca de relliscades. El món del llibre rebé la llei amb alegria i al cap del temps prudent inicial de rodatge es troba amb alguna sorpresa que la lectura atenta del text havia obviat. Ajudar l'edició del llibre en català és un deure per la salvatjada institucional del franquisme que posà tot l'empeny en la sistemàtica prohibició lingüística i no, com seria lògic d'un règim totalitari, només en els continguts «subversius». Establir unes mesures o altres d'ajuda pels llibres que no arriben a les 50 pàgines és fer acomplir la llei donat que l'esperit és prou clar i la mateixa introducció o

preàmbul del decret que publicà el «Diari Oficial de la Generalitat» ho reconegué.

Tot professional sap que no n'hi ha prou amb la defició del Fabra, si la seguíssim literalment un programa de festa major de 52 pàgines seria un «llibre» però la manca d'uns canals institucionals d'ajuda al llibre obliga a aferrar-se com sigui a l'única llei existent, la del «suport genèric», així caldrà replantejar la situació perquè el funcionari que vol ajudar l'edició catalana ho pugui fer, en cas contrari o bé s'estimularà la «trampa» o bé es renunciarà a iniciatives prou saludables. Tot plegat un detall numèrico-legal que té més importància del que sembla i fa comprensible estranyes com la d'editar un «llibre» en format minúscul per salvar l'escull. Potser la flexivitat d'introduir una aplicació al Consell Assessor del Llibre seria la solució per què aquest ens valorés un per un els casos dubtosos o que recorressin a una instància superior a la del funcionari escrupulós que acomplint el seu deure queda

senzillament com el dolent de la pel·lícula.

Recordo ara unes paraules del President de la Generalitat que la lectura del volum quart de la sèrie de discursos presidencials que ha editat la Generalitat em refresca. La Generalitat no vol ser dirigista en tot el que fa referència a la producció cultural i cal que subvencions i homes vagin junts donat que subvencions, decrets i diners sols no faran res d'útil socialment. Caldria donar el contrapunt. Per omisió. Trabar l'ajut a l'edició de llibres de menys de 50 pàgines és impossibilitar el naixement d'una literatura de masses, intrascendent si es vol, però que pot arribar a ser de consum massiu, de no fer-ho seguirem fent el cap cada cop més gros i les cames, raquítiques i cansades, negaran a seguir el camí fins l'atrofia total, com el cas del llatí, d'una cultura només erudita. Pot ser que el pressupost sigui petit però cal repartir-lo amb amplitud.

Josep M. Figueres